

SÁMEDIGGI
SÁMITIGGE
SÁÁ'MTE'G'G
SAAMELAISKÄRJÄT

SÄÄ'M OUDPEÄMM - VUÄPPÖS PUÄRRSID

Sää'm oudpeämm ânn kue'htt tåimmam-maall: sää'mkiöl jie'nnkiöllân mainsteei pärnai oudpeämm di kulttuur- da kiöllpie'zzin jä'rjstemvuâlaž kiöl jeallteei oudpeämm. Tåimmam-maalli miärkteeinallšem jeä'rdös lij täävtösjoukk: kulttuur- da kiöllpie'sståimmjummuž täävtösjoukkân liâ vuöss-sââ'jest tók sää'mpäärna, keäk jiâ vuei't mättjed sää'mkiöl dommkiöllân. Sää'mkiöl jie'nnkiöllân mainsteei pärnai oudpeämmjouok liâ jurddum vuöss-sââ'jest töid sää'mpäärnaid, kooi piärrjin öhttân dommkiöllân lij sää'mkiöll. Sää'm ouddpiömmu vuei'tte oo33ööttâd še jee'res gu sää'mpäärna, jös to'ben liâ päi'k da piär teäudd jee'res oo33ööttmõ'sše öhttneei kritee'rid.

Sää'm oudpeämmast viiggât čööd sää'm pedagogiikk, koon vuâdđan liâ sää'm šöddeemäär. Sää'm oudpeämm oudpeämmplan vuâdđâvve tääu'je'ld sää'm ee'jj-järrö'sse, ko'st juö'kk kääu'c ee'jjpo'dde liâ nâkam-i ä'rbbvuöđlaž tuáj. Sää'm oudpeämmast juö'kk tåimmjummuž kōskksââ'jest lij sää'mkiöll da juö'kk päärna vuöiggâdvuött jiiijâž kiö'lle da kulttuu're. Päärna öhtjöözla kiöllpälggaz tue'rjet da päärna kuullâmvuöđ sää'möutstö'sse nââneet. Lââ'ssen sää'm oudpeämmast jää'kket puk töid oudpeämm ohjeei ä'sškie'rjid da laa'jjid gu ko'st täättas jee'res kää'dd jä'rjstem oudpeämmast.

Tä'st vuäppsest kaaunak vuä'nkânji norrum teäđaid sää'm oudpeämmast da töözz oo33ööttmõöžžâst.

SÄÄ'MKIÖLLSA PÄÄRNA VUÖIGGÄDVUÖTT SÄÄ'MKIÖLLSAŽ OUDDPIÖMMU

Ouddpeämm lää'jj mie'ldd kää'dd älgg ââ'nned huöl tö'st, što päärnaž vuäitt vuäžžad oudpeämm päärna jie'nnkiöllân äärrai Lää'ddjânnmest mainstum jie'lli sää'mkiölin (tä'vv-, aanar- da nuörttsää'mm). Tät vuöiggâdvuött kuâskk pukid sää'mkiöl jie'nnkiöllân mainsteei pärnaid vee'zz jânnmest.

Nuu'bbnalla gu jee'res oudpeämm, kää'ddest ij leäkku öölgtemvuött jä'rjsted oudpeämm vuössmösân kiöllpie'ssnallsi'žžen. Kulttuur- da kiöllpie'sståimmjummuž lij jurddum vuöss-sââ'jest töid pärnaid, keäk jiâ maainâst sää'mkiöl (öhttân) dommkiöllân. Kulttuur- da kiöllpie'sståimmjummuž jä'rjstummuž tue'rjet mätt'tös- da kulttuurministeria riikkveä'kkie'g'ggin, da riikkveä'kkie'g'ggu juâkkmõöžžâst va'sttad Sää'mte'g'g.

MÄ'HTT VUÄITAM OO33ÖÖTTÄD SÄÄ'M OUDDPIÖMMU?

Sää'm ouddpiömmu oo33ât seämmanalla gu mä'htt koozz täättas jee'res kää'dd ta'rjeem ouddpiömmu. Ooccâmäi'j da koo'ddi ooccâmvue'jj vaajtâ'lle, da ääi'jtäss'saž teäđ jiiijâž kää'dd vue'jjest vuäžž vuöi'g'ggest oudpeämm jä'rjsteei kää'ddest.

Sää'm ouddpiömmu oo33een huöltee'jivui'm möönât čööd aa'sšid, koon täävtössân lij kaart'ted, mö'nt pärnže oo33ât päi'k sää'm oudpeämmast. Sagstööllmõöžž siiskōs lij pukin sää'm oudpeämm jä'rjsteei koo'ddin seämmanallšem. Sagstööllmõöžžâst möönât čööd jm. mii lij suu mainstemkiöll doomâst, mâkam jee'res kiöllpirrōs pärnast lij da mâkam jurddi huöltee'jest liâ päärna kiöl mättjummuž täävtözzin. Sagstööllmõöžž täävtössân lij kaunnâd pue'rmösân päärna da piärrri taarbid va'stteei oudpeämm-maall.

VASTTÖSVUU'D SÄÄ'M OUDPEÄMMAST

Pukin ouddpiõmmu õhttneei aa'sšin lij šiõgg lee'd õhttvuõđâst vuõss-sââ'jest oudpeâmm jä'rjsteeja. Ouddpeâmm jä'rjsteei va'sttad oudpeâmm plaanummšest da čõõđ viikkmöõžžâst obbvuođttân.

Lää'pp- da vuâppâmkoontâr vuâpp puk oudpeâmm lää'jjmeâldlaž teâuddjummuž še sää'm oudpeâmmast. Lää'pp- da vuâppâmkonttra vuâitt lee'd õhttvuõđâst tâ'l, jõs oudpeâmm jä'rjstummšest liâ vää'n le'be oudmiârkkân õuddpeâmmilää'jj meâldlaž vuõiggâdvuõtt sää'mkõiõlsaž ouddpiõmmu ij tiõuddu.

Sää'mte'ğğ va'sttad vuâssas sää'm oudpeâmm pedagogaž tue'rjest di puârssi vuâ'pstummšest kõiõl serddmõ'sše da kõiõljealltummša õhttneei aa'sšin. Sää'mte'ğğ tue'jjad aktiivlaž õhttsažtuâjj jä'rjstee'ji da sää'm oudpeâmm tuâjjlažkoo'ddin jeä'rben sää'm pedagogiikk kuõskki aa'sšin.

KULTTUUR- DA KÕIÕLLPIE'SSTÄIMMUMMUŠ

- Tâimmjummuša vuâitt oo33õõttâd tõiõn päi'kk-koo'ddin koin nõkam liâ
- Jurddum vuõss-sââ'jest sää'mpäärnaid, keäi dommkõiõll ij leäkku sää'mkõiõll
- Täävtõssân toi'mmjemnallšem kuei'tkõiõllsažvuõtt, mõõntõõllmõššân tiuddsaž ääi'jeld a'lğği kõiõll-laaug
- Tâimmjummuš vuâđđââv vuâtt sää'm pedagogi'kke
- Täävtõssân serddjummuš sää'mkõiõllsaž vuâđđmätt'tõ'sse, kõiõll-laaugmätt'tõ'sse, kuei'tkõiõllsaž mätt'tõ'sse le'be kõiõllree'ğğesnellšem mätt'tõ'sse
- Kõiõl jealltummuš da kõiõl mättjummuš kai'bbai puârressin čõnnõõttmõõžž tâimmjummuša
- Kõiõllpeässa siâzttõõlât oo33õõttâd vuâlla 3-ekksi'žžen, što kõiõl mättjummuša ooudbeä'lnn vuâđđmätt'tõõzz alttummuž kuâđđai taarblaž äi'ğğ
- Ravvsânji siâzttõõlât uu'ccmõsân 25č/neä'ttel oudpeâmm, što kõiõl mättjummuša lij ri'jttjeeinalla äi'ğğ

SÄÄ'MKÕIÕL JIE'NNKÕIÕLLÂN MAINSTEEI PÄÄRNAI OUDPEÄMM

- Sää'mkõiõllsaž päärnast lij vuõiggâdvuõtt sää'mkõiõllsaž ouddpiõmmu, jälstempäi'kest huõlkani/vee'zz jânmmest
- Jurddum vuõss-sââ'jest sää'mpäärnaid, keäk mainste sää'mkõiõl (õhtttân) dommkõiõllân
- Täävtõssân päärna kõiõlltäiõd nâânummuš
- Tâimmjummuš vuâđđââv vuâtt sää'm pedagogi'kke
- Täävtõssân serddmõš sää'mkõiõllsaž vuâđđmätt'tõ'sse
- Ouddpeâmm vuâitt altteed tâ'l, gu tõiõzz lij tarbb
- Ouddpeâmm vuâitt lee'd še vue'ssäiggsaž (vuâlla 25č/neä'ttel)